

به نام خدا

گزارش دبیرکل در مورد اقدامات کمیسیون جهانی اخلاق در علم و فن آوری (COMEST)

منبع: ماده ۹، بند ۳ از اساسنامه COMEST، مصوب صد و پنجاه و چهارمین نشست شورای اجرایی (154EX/Decision 3.4.2)

پیش‌زمینه: در راستای ماده ۹، بند ۳ از اساسنامه COMEST، دبیرکل نتایج فعالیت‌های کمیسیون و توصیه‌های آن را مطابق با اولویت‌های تعیین شده در سند 35c/5 به کنفرانس عمومی گزارش داد.

هدف: این گزارش در مورد فعالیت‌های COMEST در دوساله ۲۰۱۱ - ۲۰۱۰ و همچنین نشست فوق‌العاده این کمیسیون که در ماه ژوئن در پاریس برگزار شد اطلاع‌رسانی می‌کند.

۱. COMEST یک نهاد مشورتی و کثرت‌گراست که در سال ۱۹۹۸ برای رویارویی با چالش‌های ناشی از پیشرفت‌های علم و فن آوری تأسیس شد. از آن زمان COMEST هفت جلسه عادی برگزار کرده است که آخرین این جلسه‌ها در اکتبر ۲۰۱۱ در قطر، دوحه بوده است. COMEST به مسائل و مشکلات منطقه‌ای اهمیت ویژه می‌دهد.

I. جلسه فوق‌العاده COMEST

۲. نشست فوق‌العاده COMEST در ژوئن ۲۰۱۰ در مقر یونسکو در پاریس برگزار شد. هدف از این نشست فوق‌العاده تهیه پیش‌نویس بیانیه اصول اخلاقی در ارتباط با تغییر اقلیم و همچنین پیگیری فعالیت‌های COMEST در ارتباط با اخلاق در علم و ریز فن‌آوری‌ها بود.

۳. در ارتباط با اصول اخلاقی مربوط به تغییر اقلیم، COMEST به طور مستقیم در مطالعات مربوط به تدوین اعلامیه‌ای بنا به درخواست کنفرانس عمومی و در پیگیری توصیه‌های ششمین نشست عادی خود، درگیر بود. در این راستا، COMEST به برگزاری یک سری کارگاه‌های کارشناسی منطقه‌ای اقدام نمود. علاوه بر این COMEST در جلسات مشورتی برگزار شده توسط یونسکو نیز شرکت داشت. نهایتاً براساس داده‌های به دست آمده، COMEST در جلسه فوق‌العاده خود پیش‌نویس گزارشی را با عنوان «چارچوبی اخلاقی برای سیاست‌گذاری در حوزه تغییر اقلیم»، تدوین نمود.

۴. در ارتباط با اخلاق در علم، مقرر شد توصیه‌های سال ۱۹۷۴ در مورد جایگاه پژوهشگران در حوزه‌های وابسته به علوم و بیانیه سال ۱۹۹۹ در مورد علم و کاربرد دانش علمی پیگیری و احیا شوند. پس از بررسی توصیه‌های

سال ۲۰۰۷ برای سیاست‌گذاری در حوزه ریز فن‌آوری‌ها، تصمیم گرفته شد که برای افزایش آگاهی‌ها در میان سیاست‌گذاران، فعالیت‌های بیشتری باید انجام شود. به علاوه، COMEST به اهمیت پرداختن به موضوع ریز فن‌آوری‌ها در کنار سایر حوزه‌های علم از قبیل زیست فن‌آوری، علوم‌شناختی و علوم اطلاعاتی (و ارتباطی)، تأکید کرد. به این ترتیب، گروه کاری فعال در حوزه ریز فن‌آوری‌ها گسترش داده شد تا بتواند به بررسی این حوزه‌های بحث برانگیز از لحاظ اخلاقی نیز بپردازد.

۵. بررسی امکان برقراری ارتباط بیشتر با ذی‌نفعان کلیدی به ویژه در امر تهیه گزارش‌های مهم و ابراز نگرانی از نحوه نشان دادن حضور و جایگاه COMEST در این فعالیت‌ها. استفاده از افراد غیر عضو COMEST در گروه‌های کاری COMEST و افزایش و تقویت ارتباطات میان COMEST و UNESCO در حوزه اخلاق در علم و فن‌آوری از اقدامات بسیار مهم در نظر گرفته شدند.

II. اخلاق علم

۶. براساس تصمیم اتخاذ شده در صد و هفتاد و پنجمین نشست شورای اجرایی، COMEST فعالیت‌های خود را در دوساله ۲۰۱۱ - ۲۰۱۰ به درگیر کردن کشورهای عضو، نهادهای مختلف ملی و منطقه‌ای و سازمان‌های بین‌دولتی و غیردولتی بین‌المللی در بررسی موضوع اخلاق علم و مسئولیت‌های دانشمندان از طریق مشاوره‌های منطقه‌ای، متمرکز نمود. COMEST همچنین در تحلیل اصول اخلاقی توصیه‌ی مربوط به جایگاه پژوهشگران حوزه‌های علوم و بررسی جنبه‌های اخلاقی بیانیه علم و استفاده از دانش علمی فعالیت داشته است، با این هدف که جایگاه این اسناد را تبیین کند و استفاده از آنها را در میان کشورهای عضو و دیگر نهادهای مرتبط ترویج نماید.

۷. COMEST گزارشی در اخلاق علم تهیه و تدوین کرده است که در هفتمین نشست عادی آن بررسی شد. در این گزارش چالش‌های مهم اخلاقی در علم در سایه فعالیت‌های گذشته و جاری COMEST در زمینه اخلاق علم بررسی شد. به علاوه، چارچوب هنجاری موجود برای اخلاق در علم مورد تحلیل قرار گرفت و توصیه‌هایی برای توسعه و پیشرفت کار در آینده ارائه شد. این گزارش در سال ۲۰۱۲ پس از نظرخواهی‌های متعدد از ذی‌نفعان و ارزیابی‌های یونسکو از اجرای توصیه ۱۹۷۴ در مورد جایگاه پژوهشگران علمی به چاپ می‌رسد.

II. اخلاق زیست‌محیطی

۸. به نظر COMEST فعالیت‌های انجام شده در حوزه تغییر اقلیم باید با توجه و تأکید بر تنوع‌زیستی به عنوان یک حوزه مهم چالش‌برانگیز در اخلاقیات همراه شود. به همین جهت COMEST در نشست دسامبر ۲۰۱۰ یونسکو در موناکو که با هدف بررسی نظام‌مند ارتباطات و تفاوت‌های میان تغییر اقلیم و تنوع زیستی به عنوان دو حوزه مهم و مؤثر در اخلاق زیست‌محیطی برگزار شد، شرکت نمود.

۹. COMEST در حال تدوین گزارشی در مورد چارچوب اخلاقی سیاست‌گذاری در تغییر اقلیم است. این گزارش در تکمیل گزارشی از COMEST در مورد آثار اخلاقی تغییر اقلیم جهانی تهیه می‌شود. در تهیه این گزارش مسائل مربوط به سیاست‌گذاری برای رویارویی با آثار تغییر اقلیم، انسجام بین‌المللی، عدم قطعیت و روابط تأثیرگذار میان تغییر اقلیم و سایر حوزه‌های سیاست‌گذاری مد نظر بوده است.

۱۰. برای افزایش ظرفیت‌ها و تقویت تأثیر خود در منطقه، COMEST شبکه‌هایی را در آفریقا و آمریکای لاتین تأسیس کرده است. هدف از تأسیس این شبکه‌ها فراهم آوردن جایگاهی برای تبادل تجارب و بررسی مسائل مربوطه است.

IV. اخلاق و ریز فن‌آوری‌ها

در راستای اهداف جلسه فوق‌العاده COMEST در سال ۲۰۱۰ و نظر به ارتباط ریز فن‌آوری‌ها با زیست فن‌آوری‌ها، فن‌آوری‌های اطلاعاتی و علوم شناختی که خود زمینه‌ساز چالش‌های اخلاقی متعدد هستند، در آوریل ۲۰۱۱ گروه کاری COMEST در حوزه ریز فن‌آوری‌ها در بروکسل، بلژیک، به همراه تعدادی از افراد غیرعضو COMEST در جلسه‌ای گردهم آمدند. سپس بر مبنای گزارش به دست آمده از گروه کاری یاد شده، COMEST نتیجه‌گیری کرد که باید از مذاکرات جامع بین‌المللی در مورد سیاست‌گذاری با هدف شناسایی موضوع‌های اخلاقی قابل بررسی در حوزه ریز فن‌آوری‌ها و حوزه‌های وابسته، حمایت شود. در این راستا و با توجه به ارتباط ریز فن‌آوری‌ها با زیست فن‌آوری‌ها، با کمیته بین‌المللی اخلاق زیستی همکاری خواهد داشت. /ج